

ניצוץ אחד

בה"י
פרשת יתרו תשפ"א

ניצוץ אחד ופרפראות יקרות משיעודי מודנו
הגה"ה ר' דניאל היים אלתר שליט"א
ראש ישיבת 'פני מנחם' בעיה"ק ירושלים תובב"א

יו"ל בסיוע הנגיד הרבני הספואר
הרה"ה ר' מאיר מלניק ומשפ' שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

וישמע יתרו

בהן מדין (שמות י"א, א)
מה שמועה שמע זכא

רזא דאחד
שיחות ודרשות

קבלת עול תורה ודביקותה כדי לזכך את האדם ולשנות את מהות גופו וטבעו

זכור את יום השבת לקדשו וגו', כבוד את אביך ואת אמך וגו' (כח-ט).

'כאשר צוך ה' אלוקיך' - במרה

בפרשת ואתחנן, כאשר נשנו עשרת הדברות, יש תוספת מיוחדת בשני דברות אלו, אשר בשניהם מודגש לשון 'כאשר צוך ה' אלוקיך' (דברים כ, יב-טז). 'שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלוקיך וגו', כבוד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלוקיך וגו'.

ופירש שם רש"י, שכתב שניהם בלשון 'כאשר צוך', מפני שבהיותם במרה כבר נצטוו על השבת ועל כיבוד אב ואם, כנאמר (לעיל טו, כה) 'שם שם לו חק ומשפט'. גם בפרשת בשלח, באותו פסוק, הזכיר רש"י ענין זה. 'במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם, שבת ופרה אדומה ודינין'. מקור פירושו של רש"י, הוא בדברי חז"ל במסכת סנהדרין (טז) 'עשר מצוות נצטוו ישראל במרה, שבע שקיבלו עליהן בני נח, והוסיפו עליהן דינין ושבט וכיבוד אב ואם. דינין, דכתיב 'שם שם לו חק ומשפט', שבת וכיבוד אב ואם, דכתיב 'כאשר צוך ה' אלוקיך', ואמר רב יהודה 'כאשר צוך' במרה. וצריך ביאור, אם נצטוו על מצוות אלו במרה, מפני מה חזרה התורה לשנותן כאן במעמד הר סיני.

הצעת התורה לאומות

אמרו חז"ל במסכת עבודה זרה (ג). 'ויאמר ה' מסיני בא זרח משעיר למו' (דברים ל, ג) וכתוב (תקנ"ג, א) 'אלוה-ה מתימן יבוא' וגו'. מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן, אמר רבי יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה'.

ובפסיקתא רבתי (פכ"ב) מבואר משא ומתן זה בהרחבה: 'בתחילה הלך לו אצל בני עשו, אמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לפניו, רבוננו של עולם מה כתיב בה, אמר להם 'לא תרצח' (תקנ"ב, ט), אמרו לו וכל עצמם של אותם האנשים לא הבטיחם אביהם אלא על החרב, שנאמר (בראשית כ, ט) 'על חרבך תחיה', אין אנו יכולים לקבל את התורה. אחר כך הלך אצל בני עמון ומואב, אמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לפניו, רבוננו של עולם מה כתיב בה וכו', אחר כך הלך לו אצל בני ישמעאל, אמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לפניו, רבוננו של עולם מה כתיב בה, אמר להם 'לא תגנוב' (תקנ"ב, ט), אמרו לו כל עצמם של אותם האנשים אינם חיים אלא מן הגניבה ומן הגזל וכו' אין אנו יכולים לקבל את התורה'.

ויש לעיין במאמרים אלו מכמה פנים:

א. כבר הקשו בספרים, שהרי חלק גדול מהמצוות שנאמרו בהר סיני הן מצוות שכבר מחויבים בהן בני נח (שי סנהדרין טו), ואינו מובן מה שהקב"ה מזכיר להם רק את המצוות האלו שבלאו הכי הם חייבים בהן.

ב. גם צריך להבין את הענין שכאשר בא הקב"ה לישראל והציע להם את התורה, לא ביררו מה כתוב בה, אלא פתחו מיד ב'נעשה ונשמע' (תקנ"ב, ז), כלומר שאינם צריכים כלל לדעת מה הם מקבלים על עצמם, והם מקבלים את כל אשר יאמר ה' לפני שישמעו את דבריו.

ג. עיקר הענין צריך ביאור, איך יתכן לומר שהקב"ה ביקש לתת את התורה לאומות העולם. והלא מראשית כוזאת הודעת, שהתורה מיוחסת לישראל (סי' בראשית א, ט' ע"פ בר"ר א' ז' ויקר ל' ז') 'בראשית ברא אלוקים', בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית, והאיך ביקש לתת התורה לשאר האומות, ומה יעשו ישראל באם יקבלו האומות

ונכריה לו, אשר נשמתו חלק א-לוה ממעל. אין הוא גר מחמת מדינה זו או אחרת, אלא בכל מקום אשר ידור, לעולם יהיה שם כגר, כי מקומו האמיתי הוא העולם העליון. כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים ע"ג, ט) 'גר אנכי עמך תושב ככל אבותי', 'כי גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל אבותינו, כצל ימינו על הארץ' (דברים א' כט, טו).

על דרך שפירש ב'חובות הלבבות' (ספר הכנסת ד' סתקן תלמי) שבהיות האדם גר ובודד בארץ זרה, 'יהיה צוותו באלקיו בעת השתוממותו ויבטח עליו בגרותו. ויעלה על לבו גרות הנפש בעולם הזה, וכי אנשי הארץ כמו גרים בה, כמו שאמר הכתוב (ויקרא כה, ט) 'כי גרים ותושבים אתם עמדי', ויחשב בלבו כי כל מי שיש לו קרובים בו, עד זמן מועט ישוב נכרי, בודד, ולא יועילהו קרוב ולא בן ולא יתחבר עמו אחד מהם'.

זאת השיב משה רבינו ללבו תדיר, כי כל העולם הזה אינו אלא עראי וחולף, ואין אנחנו בו אלא כגר בארץ וכאורח נטה ללון.

גר אף כשבתו בנעמים

על דרך זו יתבאר עוד, דהאי 'כי אמר' לשון עבר, היינו שכך אמר כל ימיו, אף מעיקרא. דלא מיבעיא בהיותו בארץ מדין, זר וגולה, שיזכר כי הוא רק גר בארץ. אלא גם בהיותו במצרים בארמון המלוכה ואינו חסר דבר מכל אוצרות מלכים ושרים, גם שם ידע כי באמת אינו אלא גר בהאי עלמא.

אני חתנך יתרו בא אלך ואשתך

ושני בניך עמה (שמות י"א, ו)

אם אין אתה יולא בניי - לא גנין אשתך, ואם אין אתה יולא גנין אשתך - לא גנין שני בניי

לכבודו הוא דורש

יש לשאול, לשם מה הוצרך להקדים את כל ההקדמות הללו, ולהתחנן שמשה רבינו יצא לקראתו, וכי מה יתן ומה יוסיף לו שיצאו לקדמו, הכי לא די שיאמר כי הוא מגיע, ויעשה משה רבינו מה שיראה לנכון. ועוד, שמדבריו משמע ששוחר כבוד הנהו, שמזמינו לצאת בגניו, והרי זה עתה עזב את כל כבודו של עולם כדי לדבוק בישראל (פכ"ב, ט), ולמה זה ישנה כאן את טעמו לרדוף אחר הכבוד. גם יש להבין מה טעם וערך יש לכבוד כזה שניתן לפי בקשת המתכבד, הלא כבוד מדומה הוא.

מובא בספר 'בן עזיאל' [לגאון רבי עזיאל מיזליש, אב"ד ביסטריץ וקומרניק] (ד"ה שילודיש) לבאר על פי הסיפור הידוע אודות הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל, שכאשר התקבל לאב"ד בניקלשבורג, טרם הופעתו במעמד ההכתרה שערכו לקראתו, ראוהו קרוביו מתהלך אנה ואנה ומדבר אל עצמו דברי שבח והלל,

עקב ענוה

יתבאר על פי דברי הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זצ"ל (נפטר ה'ת"ס), כי 'מה שמועה שמע ובא' היינו ששמע 'מה', שאמרו לעיל 'ונחננו מה' (לעיל טו, ז), אשר מורה על הכנעה וענוה. זאת שמע ובא. כי כבר שמע מהאותות והמופתים והיד הגדולה, אך כל זה טרם הביאו הלוים. כיון ששמע כי עם כל זאת נותרו בענוה ובשפלות, באומרים 'ונחננו מה', אמר לעצמו, אין לך עוד אומה ולשון כאלו, ובהם ראוי לידבק.

יתרו בהן מדין חתן משה

חתן משה - כאן היה יתרו מתכבד במשה, 'אני חותן המלך', ולשעבר היה משה תולה הגדולה בממיו, שנאמר 'ישב אל יתר חותני'

עומק רום ועומק תחת

אומר היה הרבי ר' בונם מפשיסחא זצ"ל (שי יסען תרל"א שקלים ו' ד' ולספיני; יולא ד' ד' וצמח' ויחד) כי כל יהודי צריך להחזיק בשתי בחינות: האחת, 'ואנכי עפר ואפר' (שי בראשית י"א, ט), והשנית, 'בשבילי נברא העולם' (משנה סנהדרין ט'). כי כשבא היצר להשפילו ולייאשו, יאמר ללבו כי כל העולם כולו כדאי לו. וכשנותן היצר בלבו מחשבת גאוה, יזכור כי איננו אלא עפר ואפר.

כיוצא בזה פירש כאן הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זצ"ל (שי אגמי ילון [נפט מנהרש'ט] ריש פרשת) כי זו היתה דרכו הטובה של יתרו. כשבא היצר להקטינו ולהפילו מעבודת ה', מיד ויגבה לבו בדרכי ה' באומרו לעצמו הלא אני חותן משה. אך בשללתה בלבו מחשבת גאות, הזכיר לעצמו אני איני אלא בהן מדין שעבד לכל האלילים שבעולם, ומה לי מתגדל ומתפאר.

שם האחד גרשם פי אמר גר הייתי

פארץ נכריה. ושם האחד אליעזר

פי א-להי אני פעורי ויצלני

מחרב פרעה (שמות י"ג, ז)

גר אנכי בארץ

בספרים (שי מאור ושמש ד' וספיני בחינת שגריס) ביארו כי אין זו אלא גרות דבהאי עלמא. דאכן כל אדם בעולם הזה הוא תמיד כגר, אך הרבותא היא במי שזוכר מכך תמיד ומשנן זאת לעצמו, כי הוא ברי-חלוף כאן בעולם, וכל ימיו הכא אינם אלא כצל הפורח. הוא שהדגיש 'כי אמר גר הייתי', שזכר זאת בכל עת.

אחי וראש רבינו ראש הישיבה מגור שליט"א (פג יטו תשפ"ב), ביאר על פי זה הלשון 'בארץ נכריה'. דלכאורה הוא כפילות לשון, דהלא כל גר הוא בארץ נכריה. ועוד, לכי תידוק עלה, לא הארץ נכריה, רק הוא נכרי בה. אכן, ביאר כנ"ל, אין זה אלא כלפי שהותו של יהודי בהאי עלמא. זו הארץ הנכריה, כי כולה זרה

הטיבה ה' לטובים ולישירים בלבבות
נדבת ידידנו הרב ר' אריאל אדלשטיין שליט"א
לכבוד מורנו הרב שליט"א ולכבוד מפעל 'ניצוץ אחד'
יזכרו הש"ת לשפע ברכת ותצלחה
ירבה גבולו בתלמידים ויראה ס"ד בכל אשר יפנה

הטיבה ה' לטובים ולישירים בלבבות
נדבת ידידנו הרה"ח ר' ישעי' יצחק פרענקל שליט"א
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו הבה"ח מנחם מענדל ה"ו
ולכבוד מורנו הרב שליט"א
יזכרו הש"ת לרוב שמחות ונתת. מתוך שפע והרחבה
הצלחה בכל מעשיו וידו וכו"ס

י-ג
16:44 16:02 16:48 16:56 16:42
17:52 18:03 17:55 17:57 17:56
18:14 18:23 18:21 18:21 18:25

בסגנון זה: 'ברוך הבא ר' שמעלקא! לכבוד גדול הוא לנו בואכם לכהן פאר ברבנות בעירנו, שלום עליכם מורנו ורבינו! וכדומה. שאלו אותו לפשר מעשיו, והסביר שהואיל ובעוד שעה קלה ירעיפו עליו כל הנוכחים דיבורי כבוד ויקר, לכן הוא אומר זאת כעת לעצמו, כדי שיימאסו הדברים בעיניו.

בזה הוסיף ופירש את דברי המשנה (ט"ז ע"ג) 'יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך': שיהיה טעם הכבוד שאחרים חולקים לך כאילו היה זה כבוד שחלקת לעצמך, שהוא כבוד מדומה ומאוס.

על פי זה תתבאר הכא בקשתו של יתרו. שהבין שכלל הנראה יקדמו את פניו בכבוד ובהדר, שהרי חותן משה הוא, וכמו שאכן מובא ברש"י (פס"ו) 'כבוד גדול נתכבד יתרו באותה השעה'. לכן, אדרבה, כדי

שלא ישפיע עליו הדבר, פנה מעצמו לבקש את הכבוד, כך לא ינהה מזה כלל.

וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הֲצִיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פְּרַעֲהַ אֲשֶׁר הֲצִיל אֶת הָעָם מִתַּחַת יַד מִצְרַיִם (שמות י"ח, ט')

פרעה 'מציל' את ישראל

לכאורה לשון הכתוב כפולה: 'אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה', ומיד שוב 'אשר הציל את העם מתחת יד מצרים'.

ויש מבארים (עי' דרש א"ב, דרוש ע"ה בשלח מ, ד"ה ואמר הסגדו ע"ה, ועי' ליקוטי שניר בן חיים בשם החת"ס), כי מדוקדקות המילים להפליא.

שהרי פרעה הוא זה שהסית את המצרים נגד ישראל, כדכתיב 'ויאמר אל עמו ... הבה נתחכמה לוי' (ליל"ב, ט). ומכל מקום לקשר עמד מול ישראל, העמיד פנים בתכסיס של חלקקות לשון, ובאיצטלאל של דאגה לשלומם, בטענה כי כל מה שהוא מעביד אותם זה רק לטובתם. האספסוף המצרי זועם עליהם, על שאינם עוסקים ביישובו של עולם, ואין לו איך למנוע את המון העם. הוא רק יכול לייעץ עצות טובות ולהציע שעל ידי שיבנו ערי מסכות, שוב לא יפגעו בהם.

דברי פיתוי אלו התקבלו על לב העם. אך שלשה היו שידעו את האמת, והם איוב, בלעם ויתרו; שלשת יועצי פרעה (סו"ס י"א, סנהדרין ק"ך). ועל כך קרא יתרו 'ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים': ראשית תנו עוז לאלוקים שהצילכם מידי המצרים המוסתים. מלבד

דוא דאחד - המשך מעמוד א

ברור. ישנן מצוות שכליות רבות, אשר חובתן מובנת לכל, ואפילו לגויים. וביניהן שבע המצוות שהתחייבו בהן בני נח, אשר כולן מתקבלות על השכל והיו חשובות אף אלמלא צוה עליהן הבורא. כיוצא באלו היא מצות כיבוד אב ואם, אשר שכל האדם מחייב להכיר טובה למי שהביאו לעולם וגידלו וחינכו, העמידו כראוי וסיפק לו כל צרכיו מאז לידתו.

ברם, למצוות ה' אשר נצטוונו אנו בני ישראל בהן, יש ערך גבוה מזה. מעשינו אינם נעשים מכיון שהשכל מחייבם, אלא כי כך גזרה חכמתו יתברך. ואשר על כן, גם באופן שהשכל אינו מחייב, התורה מחייבת. וכמו שאמרנו (קדושין ב') 'השווה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום', ואין הדבר תלוי בהכרת הטוב בלבד.

מעתה מבוארים יפה דברי הגמרא. כאשר שאלו לרב עולא 'עד היכן כיבוד אב ואם', היתה הכוונה על ההבנה הפשוטה במצוה זו - עד כמה שכלו של האדם מחייב לכבד את הוריו שהטיבו עמו. השיבם עולא 'צאו וראו מה עשה גוי אחד באשקלון' - כדי למדוד עד כמה השכל מחייב, יש לבחון אצל הגוי דייקא, אשר כל מעשיו נובעים אך מהבנתו הפשוטה, כמה הוא מוכן להשיב טובה למי שהטיבו לו.

אבל, במקום שהחייב האנושי נגמר, שם מתחיל חיוב התורה. וכאשר מצד ההבנה האנושית כמדת גויי הארצות כבר יצא ידי חובתו, אז עולה ובאה מצות התורה ומחייבת לכבדם מעל ומעבר להבנת השכל האנושי.

'כאשר צורך' - ולא מהבנתך

והשתא דאתינן להכי, נבין מה טעם נכפלו המצוות - כיבוד אב ואם ושבט - בהר סיני, למרות שניתנו כבר במרה. וגם תתבאר ההדרגה בפרשת ואתחנן 'כאשר צורך'. כי המצוה במרה היתה מצד השכל האנושי כמו חיוב הגוי, ובהר סיני נצטוונו שוב לקיים מצות כיבוד אב ואם, אבל בענין אחר - 'כאשר צורך ה' אלווקי'. לא מצד ההבנה השכלית ומטעמי נימוס, אלא מצד ציווי ה'. וזהו מעלה חדשה ונשגבה שלא קיבלנו לפני כן. וכן הוא גם בשאר המצוות השכליות שבעשרת הדברות, שהיה צורך לצוותן שוב לישראל, למרות שהם כבר מחויבים מדין בני נח, כדי שיעשו זאת מצד הצו האלוקי ולא רק מצד השכל.

'שפת אמת' - תאוות הקדושה מבטלת הפחיתות

כ"ק א"ז אדמו"ר השפת אמת זצ"ל (יט"ו מלול, ד"ה נשאל שאלה) כתב: 'באבן עזרא הקשה על לא תחמוד [אך שייך לצוות על דבר שבלב, והלא הלב חומד מעצמו], ותירך, עיין שם. אבל באמת נראה כי אף שיש חמדה לעניני עולם הזה, אך התשוקה צריך להיות באדם לקיים מאמר ה', וזאת החמדה תגבור נגד כל החמדות שבעולם'.

כלומר, האדם צריך להתעלות כל כך באהבת ה' ולחפוץ ולהשתוקק אליו, עד שתאוה זו תגבור על כל התאוות האחרות, וממילא כל התאוות והרצונות האחרים יתבטלו מפניה כשרגא בטיהרא [כאור הנר בצהרי היום, למול החמה בגבורתה].

ובאמת יסוד זה, אינו ענין למצות 'לא תחמוד בלבד' אלא הוא יסוד ענין עשרת הדברות כולם. וכמבואר בהרחבה שכל מצוות התורה באו כדי להעלות את האדם למעלה רמה ונשגבה, עד שכל שאר ענייני העולם והבליו יהיו חשובים בעיניו כאפס וכאין. שיהיה האדם בעצם אדם אחר, שאינו גנב ואינו רוצח, שהרי יש לו נשמה רמה ונשגבה חלק אלוה-ממעל, והיא מגדלתו ומרוממתו למעלות רמות ונשגבות, וכל הבליו העולם בוויים ומאוסים בעיניו.

זה מה שקיבלו ישראל בהר סיני, וזאת היא קבלת התורה שעלינו לקבל על עצמנו כל יום. ועל זה אנו מבקשים בתפילה 'להבין ולהשכיל לשמוע', לפני שמזכירים 'ללמוד וללמד', כי העיקר הוא 'להבין ולהשכיל' - שנבין מה התורה רוצה מאתנו, ולא נשאל 'מה כתיב בה' כשאלת האומות הרואות את התורה כספר חוקים. אנו רוצים להבין ולהשכיל את עומק התורה לשנות את מהותנו על ידי קדושתה. רק אחרי שנבין את זה, נוכל 'ללמוד וללמד'.

כן יעזרנו הקב"ה להפך את החומר שלנו, לעדנו, לזכוכי ולקדשו יותר ויותר, להתאוות אך ורק לרצון ה', לקבל את התורה מאהבה ומרצון ולזכות לכל ההשפעות הנלוות אליה, אכ"ר.

(משנה שו"ת שו"ת ס"ג יתרו השפ"ט)

את התורה [ואף כי ודאי ידע קורא הדורות מראש שהאומות יסרבו לקבלה, מכל מקום הא ודאי שלא היתה חזרה זו אצל האומות בשעיר ובפארן כמצג שאו חלילה, אלא אם יסכימו יתנה להם. ודבר יתנה הוא זה] (עי' א"ר החיים הקדוש לגיל י"ד ט).

לא תגנוב - שלא תהיה גנב

הרב מבענדין זצ"ל בספרו 'כנהן פאר' (ק"ו סני יק"ל ל' אפרים, פ"ל הא"ש) כתב, מפני מה הזכיר הקב"ה לאומות מצות לא תרצח ולא תגנוב שהן מצוות שגם הגוים מחויבים בהן מצד שבע מצוות בני נח, ואינן חלק מהמצוות שהוא רוצה להוסיף להם על ידי נתינת התורה. ותירך את הדברים על פי דברי הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זצ"ל 'שלא תגנוב' אין הכוונה רק שלא לגנוב בפועל, אלא שלא תתדבקו במידות מגונות אלה - אל תהיו רוצחים, אל תהיו גנבים, ולא די בזה שלא תגנובו בפועל. והביא הרב מבענדין ראייה לפירוש הרבי ר' בונם, מלשון תרגום יונתן, 'לא תהוון קטולין כו', לא תהוון גיורין כו', לא תהוון גנבין כו'.

והנה דבר זה אינו חלק ממצוות בני נח, מצוה זאת מיוחדת היא לישראל, שאומות העולם אינן מצוות אלא שלא לגנוב ולרצוח בפועל.

ועל פי זה ביאר מה שאמר הקב"ה לאומות, כששאלו 'מה כתיב בה', 'לא תרצח' ו'לא תגנוב'. כי אין זה חלק משבע מצוות בני נח, אלא ציווי מיוחד בתורה שלא להיות גנב ורוצח בנפשו. אך הגוי אינו מוכן להיות כך, והטעם שאינו גונב ורוצח בפועל הוא רק מפני שהוא מפחד שאם הוא יגנוב משכנו היום יגנוב שכנו ממנו מחר, או מפני שהוא ירא מפני המלכות שלא יתפסוהו.

הרי שלא בא הקב"ה לתת לאומות את התורה כולה. היא עצמה אכן שמורה לבני ישראל לתקע"ד דורות לפני בריאת העולם כבר (שבת פ"ה), וכל העולם כולו נברא בשביל שישיראל יקבלו התורה. כאשר אתא מפארן והופיע מהר שעי, הציע לפניהם רק את המצוות שהם כבר מחויבים בהן, לקבלן בהבנה פנימית יותר, שלא יהיו גנבים ורוצחים ונואפים במידת הנפש שלהם, ולא רק בפועל. ואף לזאת סירבו, כי אדרבה מהות נפשם היא הגניבה, החמדה והניאוף, ומה שהם אינם עושים כן בגלוי, הוא רק מפני חשש מורא.

לעומתם, באלפי הבדלות, כאשר הציע הקב"ה לישראל את כל התורה כולה, הבינו הם את העומק שבדבר, לדעת מה התורה רוצה מאתנו. ורצון התורה הוא לשנותנו ממהותנו הקודמת אל מהות חדשה נעלה יותר.

ואכן מיד פתחו וענו בברית יחד 'נעשה ונשמע' - אנחנו חפצים שהתורה תשנה אותנו, אנחנו חפצים לדבוק בה ולשנות את כל מהותנו, שעל ידי התורה נתרוםם ונתיא אנשים אחרים לחלוטין ממה שהיינו לפני קבלת התורה. ולכן אנו מקדימים את העשייה לשמיעה, כי לא בפרטי המצוות שנקבל תליא מילתא, אלא עז חפצנו לקבל את תורתך הקדושה כדי שהתורה תרוםם אותנו ותזכך אותנו מזהמתנו, עד שנהפוך להיות מהות אחרת ממה שהיינו קודם.

ההבדל בין כיבוד אב של גוי לשל ישראל

איתא במסכת קידושין (ב"ב) 'בעו מיניה מרב עולא, עד היכן כיבוד אב ואם. אמר להם, צאו וראו מה עשה גוי אחד באשקלון ודמא בן נתינה שמו, פעם אחת בקשו חכמים פרקמטיא בשושיס ריבוא שכר, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציעריו. ויש לעיין בתרתי. חדא, מדוע אך במצוה זו של כיבוד אב ואם שאלו 'עד היכן'. הלא כל מצוה יש לה הלכות וגדרים, לצד חומרות והידורים, ומה מיוחד במצוה זו של כיבוד אב ואם ששאלו עליה עד היכן היא מגעת. והתשובה אף אינה מוגדרת וברורה, אלא היא בהפלות.

ותו, מה זה שהביאו סימן לדבר, מנכרי באשקלון. וכי חסרים גדולי ישראל שהכירו במצוות כיבוד אב ואם. והלא בהמשך הסוגיא (ב"ב ע"ב) הובאו הפלגות על רבי טרפון במצוות כיבוד אמו ועוד מגדולי האמוראים, ומדוע לא אמר להם רב עולא 'צאו וראו מה עשה רבי טרפון' וכדומה.

כיבוד שכלי או כיבוד של מצוה

ביאור הענין הוא כעין אף דאמרן על גנה, והוא נלמד היטב בתורתו של הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל (מעין בית שאנאסא יתרו ד"ה כנב - הלאן, וזאת הנכנסה ד"ה ה' מפ"ט), בהעמדת יסוד

הנכספת. אך בהתארה השעה, אזלה סבלנותם של אחדים מן העומדים בקומות התחנות, ונמלכו לעזוב ולעשות את הצטרותם ועסקיהם המתנינים להם. בסוברים כי עד מהרה יסיימו וישונו לעמוד על משמרתם בתחנת האילן. כמובן שמיד כאשר פנו לדרכם נתפרדה כל החבילה והתמוטט כל מצב האנשים, כשבתוך כל אלו אף זה העליון שעל גבי כולם הוטח ונפל אל האדמה. ובתוך כך העוף הנכסף ברח ופרח לבלי שוב.

בזה האיר ה'בעל שם טוב' את עיני תלמידיו, אשר דווקא בזכות כך שעומדים בלב נכון ובנפש משתוקקת, יכול הוא להאריך בתפלתו ולהתעלות מעלה מעלה עד להיכלות עליונים. אך כאשר פורשים הם ועוזבים את מקום התפילה, אף הוא אינו יכול להשיג עוד מדרגות עליונות בתפלתו.

זהו שאמר כאן 'ויחן שם ישראל נגד ההר' - 'כאיש אחד בלב אחד', ועל ידי זה 'ימשה עלה אל האלוקים'. כאשר כולם קבוצים כאחד, יכול משה רבינו לעלות לשמי שמיא.

וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי (שמות י"ג, ה')

אפילו מאה פעמים

היה אדמו"ר ה'פני מנחם' זצ"ל (משנת ד'תקמ"ב) גוער בהם בלבותיהם של ישראל, כי כמו שדרשו חז"ל (ב"מ פ"ג) 'השב תשיבים' (דברים כ"ב ב) - 'אפילו מאה פעמים', כמו כן 'שמוע תשמעו בקולי' גם הוא מחויב אפילו מאה פעמים. גם אם כבר שמע בעבר, וגם אם ניסה ונכשל, תמיד עליו לשוב ולשמע שוב ושוב. אפילו מאה פעמים ויותר.

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹר

אֶל פְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות י"ג, ו')

לֹא פְחוֹת וְלֹא יוֹתֵר

מקצת שבהם

לכאורה מה מקום לחשוך במשה רבינו שירצה לגרוע ממה שצוה ה' לומר לבני ישראל.

ביאר רבי חיים אלפנדר זצ"ל (א"ח ד'תק"ל) ועי' שומר הציון להחיד"א, על ס' הספרים ס"ד, כיון ששמע משה רבינו שבהם נשגבים כאלו על בני ישראל, היה לו מקום לחשוש שכל אלו הם שבהם שלא בפניהם, אבל בפניהם לא יאמר אלא מקצת שבהם, שכן 'מקצת שבהו של אדם אומרים בפניו, וכולו שלא בפניו' (ש"יב"ק פ"ג). אמר לו הקב"ה, כל השבהם שאמרתי לך עליהם אמור להם בפניהם, בלא להחסיר דבר. זהו 'לא פחות ולא יותר'.

אל תוסיף ואל תגרע

הרה"ק רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זצ"ל (שי"ת קדש, משנת א' סוף אות ע"ב) ביאר בדרך מחודשת, כי 'לא פחות ולא יותר' אינו ציווי למשה רבינו, אלא חלק ממה שנצטוו לומר לבני ישראל. אל תגרעו - על ידי קולות שלא על פי התורה, ואל תוסיפו חומרות יתרות. מצות ה' ברה, ואין לזלזל בה או לתקן אותה. 'לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו' (דברים ז, ג).

קבלת גרים

תירוץ נוסף יש מהגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל (משנת ד'ק"פ), כי לא עלתה על דעתו של משה רבינו לשנות או לגרוע. אך קיימא לן 'עיי' ימות מ"ב) במי שבא להתגיייר שמראים לו דברים קשים שלא יבוא בנקל להתגיייר, ומאידך אין מאיימים עליו לגרשו, כי אם בדרך הממוצעת. זהו שלימדה כאן התורה, כשכל ישראל כביכול מתגיירים, דבר אליהם בדרך המיצוע, לא פחות ולא יותר.

הצדיקים, או שמא במרחק רב יותר (עי' יומא פ"ה). אלא שכל זה אמור דווקא באנשים בריאים, שכן מובא (עי' ילקוט בשלח רמז קס"ד וי"א) שכל החולים והחגיגרים והסומים אף להם ירד המן על ידי פתח ביתם. לכן, אם יראה אחד שהוא מאנשי החיל בריא וחזק בגופו, ובכל זאת נופל לו המן סמוך לביתו, ידע נאמנה כי צדיק וישר הוא.

וכן פירש הגאון רבי דוד מלידא זצ"ל [מעתיק השמועה של הרבי ר' העשיל מקראקא, ומגדולי תלמידיו] (מגיל דה, סוף בשלח עיר דה, תקס"ו) על הפסוק בסוף פרשת בשלח (לעיל פ"ט) 'בחר לנו אנשים', ופירש רש"י: גיבורים. ומאליה יישאל השאלה, אם ידיו של משה אינן עושות מלחמה (עי' משנה ר"ה כ"ג), גיבורים לא כל שכן. ומה עניינם של אלו במלחמה לה' בעמלק. אלא שאם הם חזקים וחסונים, ובכל זאת ירד להם המן סמוך לביתם, אות הוא כי צדיקים המה, והם הראויים ללחום את מלחמת ה'.

בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינִי (שמות י"ג, א')

כראש חודש. שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום ניתנו

שה"י פה"י

אמר ה'חתם סופר' זצ"ל (מגילה י"ג), כי זהו מה שחרה להמן שהלשין על בני ישראל בפני אחשוורוש דמפקי לכולא שתא בשה"י פה"י (מגילה ס"ג), ולכאורה מה פגם מצא בזה, הרי לכל אומה ולשון יש שבתות וימים טובים ומועדי שמחה, ומה נשתנו ישראל להלין עליהם על כך.

אלא, מה שהכעיס את המן היה מה שהם אומרים תמיד 'שבת היום', 'פסח היום'. שאצלם מרגישים בכל שבת ומועד כאלו היום ממש קיבלנו את השבת וכאלו כעת ממש יצאנו ממצרים.

וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַהָר.

וּמִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים (שמות י"ג, ב'-ג')

וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל - כְּאִשׁ אֶחָד בְּלִבּוֹ אֶחָד

בישורון מלך - בהתאסף

דרוש דרש ה'בית ישראל' זצ"ל (עי' ליקוטי יוסף) על פי המסופר (הכ"ח ב'צור הכנעני, בהשקפת ד'ה ו'ו ענין שמעתי) על תפילת ה'בעל שם טוב' ז"ע: רגיל היה ה'בעל שם טוב' להאריך בתפלתו, וכל בני החבריה קדישא דייליה עומדים סביב לו עד לסיום עבודתו בקודש. באחת הפעמים אמרו התלמידים לעצמם כי בינתיים הלא יוכלו ללכת לעניניהם כפי הנדרש להם, כי הלא עוד זמן רב תארך תפילת רבם. יצאו והלכו להם. כיון ששבו לבית המדרש התפלאו לראות כי רבם סיים זה מכבר את תפילת העמידה והוא עומד וממתין להם זמן רב לחזרת הש"ץ. לפליאתם, מה יום מיומיים אשר הפעם הסתיימה התפילה מוקדם מן הרגיל, הסביר להם בדרך משל, לבני מדינה אחת שבאו וספרו למלך כי בעת נדידת העופות הגיע לכאן עוף נדיר ויקר ערך, ששש ומתפאר בגווניו שלו המרהיבים עין למאוד. חשק המלך באותו העוף המיוחד, להביאו אל ארמונו. אך התברר כי הדבר רחוק להשיגו, כי העוף קובע את קינו בראש האילנות הגבוהים. טיכס המלך עצה, ויבואו כולם יחד לעשות סולם אנשי, שכאחד עולה על כתפי חברו, שורה סולם אחר, עד שהעליון שבהם יגיע לצמרת האילן, ויתפוס את העוף כמו ידיו.

מיהרו אנשי המלך לעשות כדברו, ובעמל רב טיפסו זה על גבי זה, מתקרבים אט אט אל המטרה

ברכת מזל טוב
לידינו החשוב הרה"ח ר' שאול וואסערטהייל שליט"א, מנציבי המכון ותומכיו ולחתנו הרה"ח ישעי' יצחק פרידמאן שליט"א לרגל היכנס נכדו-בנו הבה"ח מנחם מענדל ה"ו לעול תורה ומצוות יחד לראות נחת מוטו ומכל יוצ'ת, ולגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים, מתוך שפחה והרחבה וטוב לבב כל הימים בתוקרה ובהערכה: ישראל מוזסון ופינחס בורנשטיין, בשם מכון 'אור חדש'

זאת חבים אתם לה' טובה כפולה ומכופלת, על אשר הציל אתכם מיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים - היינו מיד פרעה המציג את עצמו כמושיעכם מתחת ידי המצרים. צריך הצלה מיוחדת מיד 'מציל' ערמומי שזכו...

לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֵתָן מִשָּׂה
לְפָנֵי הָאֱלֹהִים (שמות י"ג, ז')

גדולה הכנסת אורחים

במהרש"א (שנת קק"ו ד'ה נדולה) דרש במקרא זה את מאמרם ז"ל (עי' שנת ס"ג שט"ש) 'גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני השכינה'. שאותה האכילה עם יתרו הלא היתה הכנסת אורחים, ואמר קרא כי חשיבותה של הכנסת אורחים עומדת 'לפני האלוקים', דהיינו שהיא חשובה יותר וקודמת.

וַיְהִי מִמַּחֲרַת (שמות י"ג, ז')

מוֹלָאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים הִיא

גיורים בשביל מוצאי יום הכיפורים

הגאון רבי יונה פורסט זצ"ל [מתלמידי רבי מיכאל דב וייסמנדל, ואף הנהיג את ישיבת נייטרא אחריו] סיפר (דברי יוסף ח"ב ר"ס מ"ה ט"ה) כי הכיר גוי שהתגייר וכאשר פרצה המלחמה הנוראה והחלו הגירושים, בא לו והצטרף עם אחיו היהודים, למרות שהיה יכול לחמוק מגורלם מאחר שברשומות הממשלתיות היה רשום כגוי. כשנשאל מה ראה על ככה, ענה כי עוד בגויותו זוכר הוא את פני היהודים במוצאי יום הכיפורים ביציאתם מבית הכנסת וראה איך קרן אור פניהם, והמחזה אינו מש מזכרו. כל ימיו השתוקק לזכות להיות יהודי, שאף הוא יזכה למאור פנים זה, ועכשיו שזכה לכך מוכרח הוא להיות עם אחיו ולחלוק עמהם גורל אחד, לחיים ולמוות.

רמז כן הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א הכא בדרך צחות, כי בתחילת הפרשה (פ"ג) נאמר 'וישמע יתרו', והקשה רש"י בשם חז"ל (ובחס ק"ה) 'מה שמועה שמע ובא', מה גרם לו לעזוב הכל ולבוא ולהתגיייר. ולכן אשמעינך רש"י בזה, כי מוצאי יום הכיפורים היה, והכל עשה כדי לזכות לתחושה נפלאה זו, אשר עבורה לבדה ראוי להתגיייר.

כִּי יְהִיֶה לָהֶם דְּבַר בָּא אֵלַי (שמות י"ג, ח')

פוחת והולך

מפני מה פתח בלשון רבים, 'להם', וסיים בלשון יחיד, 'בא אלי'.

יתבאר בדרך צחות, יתרו דואג היה מדוע 'כל העם ניצב עליך', ואיך יוכל משה רבינו לבדו לשאת משאם וריבם. אמר לו משה, אל לך לדאוג מריבוי בעלי הדינים. בכל יום מגיעים רק מחצית מן האנשים שהיו אצלי אתמול, וכך מתמעטים והולכים. שכן בכל דין תורה יש צד אחד שיוצא חייב בדין, מכאן ואילך לא תדרוך כף רגלו על מפתן בית הדין...

וְאַתָּה תַּחֲוֶה מִפְּלֵ הָעַם אֲנֹשֵׁי חֵיל (שמות י"ג, ט')

סימן הגיבורים

'אנשי חיל' משמעו בפשטות אנשים גיבורים (עי' רש"י: כ"י יק"פ). ולכאורה, שאל הגאון רבי אליהו חיים מייזליש מלודז' זצ"ל (עי' נטעו יאמן, ח"א מניח' דרש קמ"א אות ד, נ"ג), לאיזה צורך היו מחפשים דווקא גיבורים עבור דיני ישראל.

אכן, תירוץ, כשבא משה רבינו לבדוק על הדיין אם ראוי הוא אם לאו, היה לו מבחן פשוט לראות היכן נופל המן. האם סמוך לפתחו כדרך

נציבי מכון 'אור חדש'

אשר נשא לבס אתם להיות עמודי התווך ופטרונו המכון בהפצת סעינות התורה והחסידות

אלה יעמדו על הברכה

הרב שלמה חנוך אברמצי'ק ומשפחתו שיחיו

פלטבוש - ניו יורק

הרב נפתלי צבי אברמצי'ק ומשפחתו שיחיו

לייקווד - ניו ג'רזי

הרב אליעזר דוד איצקוביץ ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב שלמה יוסף בידרמן ומשפחתו שיחיו

מנסי - ניו יורק

הרב רימיה בראך ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב חיים אברהם בראך ומשפחתו שיחיו

לייקווד - ניו ג'רזי

משפחת ברין הנכבדה שיחיו

ירושלים - ישראל

הרב ישראל שמעון בריקמן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב יהודה לייב אברהם גוטמן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף ברוך גליקסמן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם יעקב גרינשטיין ומשפחתו שיחיו

פלטבוש - ניו יורק

הרב ידידיה גרינשטיין ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב שלמה הלר ומשפחתו שיחיו

לייקווד - ניו ג'רזי

הרב שאול וואסערטרהיייל ומשפחתו שיחיו

טומס ריבר - ניו ג'רזי

לעני' הר"ח ר' מאיר בן הר"ח ר' שמחה יצחק ואיאנץ ז"ל

גבע'ע ג' בסיון תשפ"א

הרב מנדל טייטלבוים ומשפחתו שיחיו

לונדון - אנגליה

הרב חיים בער יוסטמן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב אהרן לב ומשפחתו שיחיו

ירושלים - ישראל

הרב יעקב יוסף לב ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

לעני' הר"ח ר' אפרים מנחם בן הר"ח ר' אברהם יצחק לנדאו ז"ל

גבע'ע כ"ו בסיון תש"פ

הרב יעקב זעליג לנדאו ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב חיים דוד מונדרוביץ ומשפחתו שיחיו

לייקווד - ניו ג'רזי

הרב דוד מרגליות ומשפחתו שיחיו

לונדון - אנגליה

הרב יעקב מאיר פיגא ומשפחתו שיחיו

לייקווד - ניו ג'רזי

הרב שלמה פעדער ומשפחתו שיחיו

וויליאמסבורג - ניו יורק

הרב מרדכי צבי קאהן ומשפחתו שיחיו

לונדון - אנגליה

הרב מרדכי יהודה הלוי קליין ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם משה קראוס ומשפחתו שיחיו

לונדון - אנגליה

הרב יעקב קריימן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף שטרייכר ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

משפחת שקאף הנכבדה שיחיו

שיקגו - איילינוי

הרב מאיר שרייבער ומשפחתו שיחיו

ציריך - שווייץ

היינו ממדרגתך הגבוהה, ואז תראה שבמדרגת סתם אדם שיידך לעבור על דבר ה'. ולכך כפל ואמר שוב באזהרתו 'זהעם אל יהרסו לעלות אל ה'.

[בענין זה סיפר ה'שפת אמת' (שי"ש ע"פ ס' ד"ה לא תש"ס) אשר בילדותו היה אצל הרבי מקוצק זצ"ל, וכאשר הבחינו בני הבית כי נעלם גביע כסף, הפטיר ר' פייבל המשמש ואמר: וכי מה הפלא שנגנב הגביע, והלא הכל כאן הפקר... שמע הרה"ק מקוצק ונדדק מיד: "הפקר? והרי כתוב 'לא תגנוב'". סיפר ה'שפת אמת', כי מני אז אותה הזעקה המהדהדת, דומה בעיניו כאילו סביב כל חפץ עומדת חומה בצורה של 'לא תגנוב' ומונעת כל אפשרות לקחתו ולגנובו.]

יְשֻׁעַת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּיךָ

כשמצא שבת, יהא צנייך כלאו מלאכתך עשויה, שלל תהרהר אחר מלאכה

מלאכת שמים עשויה

הגיד ה'שפת אמת' זצ"ל (עקב מלל ד"ה משתחא), ומטו בה בשם עוד צדיקים (עי' מאור עינים, ריש כי תשא, ע"י שם משולל ויקרא תרע"ב ד"ה לפי, שם הסמיכי סרי"ט, תורת אבות, שנת ה' בשם ס'רן מלטינץ זצ"ל ועוד), כי אין הכוונה רק לענייני מלאכה גשמית, אלא גם לענייני עבודת ה'. כי על האדם להרגיש בשבת שלמות בנפשו, ברוחו ובנשמתו, שהכל כהוגן בא על תיקונו.

לֹא תִרְצַח. לֹא תִנְאַף. לֹא תִגְנוֹב

'לא' שנמחק לגמרי

כולם נקראים בציבור בטעם עליון עם טעם מפסיק על תיבת 'לא'. ונתבאר עניינו בזה הקדוש (ד"ב ע"ג) שהוא כדי לרכך ולהפריד מעט את ה'לא' מהאיסור. שולא זה היה אסור לבית דין להרוג, והיה אסור לגנוב דעת רבו בחכמה, וכדומה.

אמר על כך הרה"ק מרוזין זצ"ל (עינין קדישין השלם ס'א"ף), וכן מובא מהגאון רבי ישעיה מושקאט מפראגה זצ"ל (ראשי בשמים ליקוטים י"ט ע"א), שבוה יש לפרש בדרך צחות הפסוק (מלאכי ג' ו) 'אני ה' לא שניתני, ואתם בית יעקב לא כיליתם'. שאני ה' את אותו ה'לא' רק שניתני, שאינו דבוק ממש למילה שאחריו, אלא נקרא בטעם מפסיק. ואילו אתם מה עשיתם, את 'לא' אך הלכתם וכיליתם. שמחוקתם אותו לגמרי, כאילו כתיב תגנוב, תרצח, תנאף, רחמנא ליצילן.

מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִי

שהיה ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה צשעת חנייית

צהלתו בפניו ואבלו בלבו

היה הרה"ק רבי יהושע מאוסטרובא זצ"ל [בנו של הרה"ק רבי שלמה לייב מלעטשניצן] (מילות אדם) נותן בזה סימן למה שאמר ב'חובות הלבבות' (שער הפירות פ"ד) כי החסיד צהלתו בפניו ואבלו בלבו. כך היה מזבח החיצון עשוי אדמה מבפנים ונחושת מבחוץ, לרמז לאדם כי בפניו יראה פנים צהובות ומאירות, אך בתוכו יאה שפל ואבל כעפרא דארעא על מיעוט עבודתו את ה'.

וְהִגְבַּלְתָּ אֶת הָעַם סָבִיב לְאֹמֶר

(שמות י"ב, ז)

הגבול אומר להם

הדיבור מגלה מקום הגבול

לכאורה לאיזה צורך נעשה נס זה שהגבול עצמו ידבר. מביא הרה"ק 'דברי יואל' מסאטמאר זצ"ל (ליקוטי אורח לנשמת מלין ט"ז כ"ב בשם טוילא קדישא ה"א ע"ג ס"ט), כי כיון שכפה עליהם הר כגיגית (שם פ"ט), נמצא ההר נתלש ממקומו ולא היו יכולים לדעת במדויק היכן הגיעו גבולות ההר בהיותו מחובר. לכן הכריז הגבול והזהירם לא לגשת אל המקום אשר היה שם בתחילה.

קולה של הבריאה

ה'אמרי אמת' זצ"ל אמר (עי' ליקוטי יהודה, ועי' א"א כ"א כ"א מלל ד"ה לא א"א), ללמדנו בא קודם מתן תורה, שנדע כי כל הבריאה עומדת תדיר ומכרזת: אל תעבור על דברי הבורא. אלא שצריכים שמיעה זכה כדי לשמוע זאת. כאן היו בני ישראל במדרגה כל כך גבוהה, שכולם שמעו זאת. [וראה באופן דומה להלן (פ"ט כ"ג) מה'שפת אמת'.]

מִשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל

(שמות י"ג, י"א)

שבת היא מלזעוק

אמר הרה"ק השר שלום' מבעלזא זצ"ל (עי' מברכ' מבעלזא ס'א"ף), וכן אמר הרה"ק ר' לייבל אייגר זצ"ל (תורת אמת) [גלב"ע כ"ב בשבת תרמ"ח] ועוד (עי' ש"ת ערוגת בטעם א"ח סוסי כ"ג בשם הרה"ק מליצ'ין), כאן רמז למאמר חז"ל (שם ט"ז) שהנכנס לבקר את החולה בשבת יאמר 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא'. כי בפשטות היינו שכל זה מדברי המבקר, אך אפשר לפרשו כי אחר שהמבקר נמנע מלזעוק ולהתחנן בשבת, 'שבת היא מלזעוק', אזי על ידי כן 'ורפואה קרובה לבוא', ישלח ה' דברו ורפא את החולה. בזה רמזו כאן, 'משה' ראשי תיבות 'שבת היא מלזעוק', זאת בלבד ידבר, ובזה יגרום אשר 'האלוקים יענונו בקול', כי 'קולי' ראשי תיבות 'ורפואה קרובה לבוא'.

וַיֹּאמֶר מִשֶׁה אֵל ה' לֹא יוּכַל הָעַם לַעֲלֹת

אֶל הַר סִינַי כִּי אֶתָּה הַעֲרַתָּה פָּנָיו לְאֹמֶר

הִגְבַּל אֶת הָהָר וְקַדְשָׁתוֹ

(שמות י"ג, כ"ג)

אין אפשרות

איתא ב'שפתי צדיק' (שפ"ט ט"ו) בשם ה'חידושי הרי"מ' זצ"ל כי היתה זו תפילה ובקשה שביקש משה מאת הקב"ה, שיקבע בלבם של בני ישראל, אשר אם 'אתה העדות בנו לאמר הגבל את העם', הרי שהמצב יהפוך למציאות אשר 'לא יוכל העם לעלות'. כי כל דברי ה' יהיו אצלם כחומה בצורה, עד שלא יתכן שיעברו עליהם.

וכענין זה פירש בקדושת לוי זצ"ל, שהקב"ה אמר למשה להזהיר את העם מליקרב אל ההר, ועל כך השיב משה שוודאי לא יקרב, כי מאחר שכך העיד בהם ה' שוב 'לא יוכל העם לעלות'. שלפי מדרגתו של משה לא הבין איך שיידך לעבור על ציווי ה'. ומהאי טעמא אמר לו ה' 'לך רד',

ברכת הנחומים
לידידנו היקר הרה"ח ר' רפאל יצחק הכהן כץ שליט"א
על פטירת אשתו מרת אסתר מירל ע"ה ב"ר מנחם צבי גרינפלד ז"ל
הרופא לשבורי לב יחוש עיניו ורפא כאבו וינחמונו
בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא יוסף עוד לדעת כל צער
מאתלים מעומקא דליבא: חברי, לומדי ומתלמידי בית המדרש 'ארי שבחבורה'

ברכת מזלא טבא וגדיא נאה
לחתננו היקר הרה"ח ר' ישעי' יצחק פרענקל ומשפ' שליט"א
לרגל היכנס בנם שיחי' הבה"ח מנחם מענדל הי"ו לעול תורה ומצוות
יוזב לגדלו לתורה ולחופה ולמשפ"ט, רוב שמחה ונחת עד בלי די
מאתלים מכל לב: שאול וואסערטרהיייל ומשפ' תחי' - לייקווד

זמני השיעורים והדרשות בימות החול ובשבתות בביהמ"ד 'ארי שבחבורה', ארגמן 4 ירושלים

Table with 3 columns: Time (6:15, 6:35, 8:00), Location (Shiurei, Ahara, Yom), and Topic (Mitzvot, Mitzvot, Mitzvot)